

KKTC’NİN TÜRK VE İSLÂM DÜNYASINA AÇILIMI

Hayati AKTAŞ*
Çağla TUNA**

Özet:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) konusunda günümüze kadar izlenen stratejilerin yetersiz olması, KKTC'nin uluslararası platformda yeterince tanıtılmaması sonucunu doğurmuştur. Bu da Kıbrıs Türklerinin haklı davasını anlamakta güçlük çeken Türk ve İslam Dünyasının, sorun karşısında duyarsız kalmalarına neden olmuştur. KKTC'nin bu ülkeler ile ilişkileri; Yunan ve Rum lobilerinin baskıları, BM ve Avrupa Konseyi'nin KKTC'nin tanınmaması yönündeki kararları ve mevcut ambargo ve izolasyonlar nedeniyle yeterince geliştirilememiştir. Tarih boyunca büyük güçlerin ilgi odağı olmuş olan adanın Türkiye için önemi yalnızca jeopolitik konumundan değil, aynı zamanda ada üzerinde yaşayan Türklerden de kaynaklanmaktadır. Türkiye'ye olan yakınlığı adanın güvenlik açısından önemini artırırken, Kıbrıs sorunu yarım asırdan fazla bir süredir Türk dış politikasının en önemli yapı taşlarından biri haline gelmiştir. Sorunun çözümünde uluslararası örgütlerin önemi büyük olmakla birlikte, AB 2004 yılında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni (GKRY) bünyesine alarak bu konudaki tarafsızlığını kaybetmiştir. Uluslararası ortamda Türkiye dışında hiçbir ülke tarafından hukuken tanınmayan KKTC'nin kendisine destek olacak akraba devletlere ihtiyacı vardır. GKRY ile KKTC arasındaki güç eşitsizliğini gidermenin bir yolu da Türk ve İslam Dünyası ile ilişkilerin geliştirilmesinden geçmektedir. Zira Türk ve İslam Dünyası tarafından desteklenen bir KKTC, Rum Yönetimi karşısında güç kazanacak, Rum Yönetimi ise uzlaşmaz tavrından ancak bu yolla ödün vermeye zorlanacaktır. Bu çalışmada, KKTC'nin Türk ve İslam Dünyası ile ilişkileri değerlendirilirken öncelikle Kıbrıs adasının önemi üzerinde durulacaktır. KKTC'nin Türk ve İslam Dünyasındaki yerinin ortaya konmasının ardından Türk Cumhuriyetleri ve İslam ülkeleri ile ilişkileri ayrı ayrı değerlendirilecektir. Son olarak KKTC'ye yönelik izolasyon ve ambargoların Türk ve İslam Dünyası ile KKTC arasındaki ilişkilere etkisi, ticari ve sosyo-kültürel ilişkiler göz önünde bulundurularak açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, KKTC, GKRY, Türk Dünyası, İslam Dünyası, Tanınma

* Prof. Dr. ,Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü

** Arş. Gör. , Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Akademik ORTA DOĞU, Cilt 6, Sayı 2, 2012

THE INITIATIVE OF TRNC (TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS) TOWARDS THE TURKIC AND THE ISLAMIC WORLD

Abstract

The incompetent policies up to date towards the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) have caused the lack of international recognition. As a result, the Turkic and Islamic world has been unsympathetic towards the just cause of the Cypriot Turks. TRNC's relations with these countries have not been well established due to the pressures put on by the Greek lobbies, the United Nations and the European Council decision of non-recognition, present embargoes and isolations. The importance of the island for Turkey not only lies behind the geopolitical significance but also the Turkish population. The proximity of the island increases the importance regards to security implications where the Cyprus question has become one of the building stones of the Turkish Foreign Policy for more than half a century. Although international organizations have great role in the solution of this question, the EU has lost its neutrality by offering membership to Greek Cyprus in 2004. It is necessary for the TRNC -which is internationally recognized by Turkey only- to have the support of kin-states. A way to reduce the imbalance of power between the TRNC and the Greek Cyprus is through development of relations with the Turkic and Islamic world. As a matter of fact, if supported by the Turkic and Islamic world, the TRNC will have the upper hand in relations with the Greek Cypriot Administration where the Greek Cypriots will have to compromise. This paper will first analyze the significance of Cyprus while assessing the TRNC's relations with the Turkic and Islamic world. The paper will discuss TRNC's place in the Turkic and Islamic world, then will argue TRNC's relations will each Turkic state and Islamic state. Finally, the impact of the embargoes and isolations against the TRNC on the relations with the Turkic and Islamic states will be examined considering the economic and socio-cultural relations.

Key Words: *Cyprus, TRNC, Greek Cyprus, Turkic World, Islamic World, recognition.*

Giriş

Kıbrıs sorunu gibi uluslararası bir sorunda, taraflar arasındaki güç eşitsizliğini gidermek veya barışı kalıcı hale getirmek isteniyorsa, bunun için yapılacak şey, aynı değerleri paylaşan gruplarla işbirliğine gidip koalisyon oluşturmak ya da söz konusu grup veyahut ulusun kendi içindeki ayrılıkları ya da farklılıkları dizginleyerek müzakere masasına daha güçlü bir şekilde oturtmaktır.

Türkiye için Kıbrıs'ın stratejik önemi kadar, Kıbrıslı Türkler ile geliştirilen tarihî ve kültürel bağların değeri de tartışılmazdır. Bu noktada Kıbrıs Rum

Yönetiminin AB üyesi olmasıyla artan güç eşitsizliğini törpülemenin tek yolu, uluslararası alanda KKTC lehine koalisyonlar oluşturmaktır.¹

Aslında Türkiye ve KKTC'nin, 2000'li yılların başından itibaren, Kıbrıslı Türklerin aleyhine işleyen siyasal, diplomatik ve ekonomik güç eşitsizliğini bir miktar da olsa dengeleyecek çeşitli girişimlerde buldukları görülmektedir. Özde zayıf tarafı güçlendirmeye yönelik bu girişimlerin hedefi, uluslararası toplumun Kıbrıslı Türklere uyguladığı baskıları azaltmak ve daha sonra kademe kademe güçlendirilecek özel ilişkiler kurarak bu ülkelerin gelecekte Kıbrıslı Türklerin lehine birlikte hareket edecekleri bir zemin yaratmaktır.² Bu çalışmada benzer görüşler doğrultusunda Türk ve İslâm Dünyasında KKTC'nin yeri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Kıbrıs Adasının Önemi

Kıbrıs sorunu, Türk dış politikasının zaman harcadığı konular arasında hep ilk sıralarda yer almıştır. Ancak harcanan zaman nispetinde kapsamlı bir stratejinin ortaya konduğunu söylemek mümkün değildir. Zira ne Kuzey Kıbrıs üretken bir ekonomik ve politik sistem çerçevesinde imar edilebilmiş ne de KKTC dünyaya anlatılabilmıştır. Bilindiği üzere uzun yıllara yayılan sorunlarda, olaya müdahil olan aktör sayısı ve ilişkilerin karmaşıklığı artma eğilimindedir.³

“Kıbrıs'ın Türkiye için öneminin vazgeçilmez bir boyutu da Ada'da yaşayan Türklerden kaynaklanmaktadır. Kıbrıs'taki Türklerin güvenliğinin ve refahının sağlanması Türkiye'nin sorumluluğudur. Kıbrıs, tarihi boyunca kesintisiz olarak en uzun süre olan 307 yıl Türklerin hâkimiyeti altında kalmıştır. Kıbrıs, hiçbir dönemde bir ulusun veya bir devletin, sadece kendi dininden veya ırkından olanların yaşadığı bir ada olmamıştır. Bunun her denemesi, adada büyük çalkantılara yol açmıştır. Dolayısıyla bugün Kıbrıs'ta tek bir millet, Kıbrıslılar varmış gibi gösterilmesi hatadır. Ayrıca Kıbrıs Türkiye için, Osmanlı'dan kalan miras, güvenlik ve güvenirlilik meselesidir.”⁴

Kıbrıs aynı zamanda dünyanın en önemli enerji kaynaklarının bulunduğu Orta Doğu'ya olan yakınlığı dolayısıyla tarih boyunca büyük güçlerin ilgi odağı olmuştur. Jeopolitik konumunun etkisi, adanın bu enerji havzasına doğru bir sıçrama tahtası olarak görülmesine yol açmıştır. Bu bağlamda Kıbrıs'ın

¹ S. Gülden Ayman, “Kıbrıs Sorununda Güç Eşitsizliği ve Koalisyon Arayışı”, Akademik Orta Doğu, III (2008) 1, s. 58

² Ayman, s. 59.

³ Mustafa Kutlay, “Kıbrıs Cumhuriyeti AB Dönem Başkanı Olunca Türkiye Ne Yapacak?”, Usak Gündem, (Erişim Tarihi: 22.01.2011).

⁴ Armağan Kuloğlu, “KKTC'nin Stratejik Önemi ve Türk Cumhuriyetleri ile Dayanışma”, Ekoenerji Dergisi, (Ekim 2008) 22, s. 2.

Türkiye'nin güvenliği açısından da büyük önem arz ettiğini söylemek mümkündür.⁵

1963 yılında Kıbrıslı Rumların adanın tamamını ele geçirmek ve Yunanistan'a bağlamak amacıyla başlattıkları saldırılar, 1967'de Geçici Türk Yönetimi'nin, 1971'de Türk Yönetimi'nin kurulmasına neden olmuş; 1974'te Barış Harekâtı'nın gerçekleştirilmesi ise 1974'te Otonom Türk Yönetimi'nin, 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin ve 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulması ile sonuçlanmıştır.⁶

Türkiye'nin 50 yıldan fazla bir süredir temel dış politika sorunlarından birini oluşturan Kıbrıs sorunu zamanla Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin de kilit noktalarından biri haline gelmiştir. 2004 yılında GKRY'nin, "Kıbrıs Cumhuriyeti" adı altında adanın tümünün hukukî temsilcisi sıfatı ile AB'ye üye yapılmasının ardından sorun *Avrupalılaşmaya* başlamıştır. Bu tarihten itibaren, Kıbrıs Rum Yönetimi'nin sorunun çözümüne yönelik motivasyonunun giderek azalması, sorunun daha fazla AB platformuna taşınmasına neden olmuştur. Aralık 2006 tarihinde gerçekleştirilen AB Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi'nde, Kıbrıs sorunu nedeniyle ticaret ve ulaşım alanları ile ilgili 8 başlıkta "Türkiye ile ilgili müzakerelerin durdurulması ve müzakerelerin geleceğinin yeniden değerlendirilmesi" için Türkiye'ye 2009 yılının sonuna kadar zaman verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede Rum Yönetimi'ne tam üyelik veren AB'nin Kıbrıs sorunu üzerindeki tarafsızlığını kaybettiğini söylemek mümkündür.

Türkiye'nin konuya geleneksel yaklaşımı ise sorunun Birleşmiş Milletler (BM) çatısı altında ve karşılıklılık esasına uygun olarak çözümlenmesi yönündedir.⁷ BM ise uzlaşmanın sağlanabilmesi adına daha tarafsız bir zemin aramaktadır.

Bundan hareketle ele alınan konu bağlamında, Türkiye'nin uluslararası ortamda, özellikle de BM'de destek görebileceği Türk ve İslâm Dünyası üzerinde durulacaktır.

KKTC'nin Türk ve İslâm Dünyasındaki Yeri

Bir devletin uluslararası platformda tanınması, diğer devletlerle eşit düzeyde ilişkiler kurabilmesi ve kendisini uluslararası topluma kabul ettirebilmesi bakımından önemlidir. *Tanınma* kavramı bir devletin varlığını ya da yok-

⁵ Altuğ Günel, "Haklı Savaş Teorisi Çerçevesinde Kıbrıs ve Kosova Sorunlarının Karşılaştırılması", *Journal of Cyprus Studies*, EMU, (2010) 16, s. 82.

⁶ Ata Atun, "Türk Dünyasında KKTC'nin Yeri", 21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu, EkoAvrasya Yayınları, Ankara, 2010, s. 2.

⁷ Fatma Yılmaz, "Kıbrıs Sorununun Avrupalılaşma Süreci ve Muhtemel Çözüm Önerileri", Sedat Laçiner, Hacı Necefoğlu ve Hasan Selim Özertem (ed.), *Türk Dış Politikası: Uluslararası III. Türk Dış Politikası Sempozyumu Tebliğleri*, USAK Yayınları, Ankara, 2009, s. 49.

luğunu ispat etmek için tek başına yeterli değildir.⁸ Ancak KKTC örneğinde de görebileceğimiz gibi *tanınmama* olgusunun siyasi bir araç olarak kullanılması mümkün olabilmektedir. Zira Rum Yönetimi KKTC'nin tanınmaması, ekonomik abluka altına alınması ve siyasi baskı görmesi için uzun yıllar boyunca her türlü lobicilik faaliyetini yoğun bir çabayla sürdürmüş, bu konudaki tutumundan halen vazgeçmemiştir.

Günümüzde, KKTC'de büyükelçiliği bulunan ve KKTC'yi resmen tanıyan tek ülke Türkiye'dir. KKTC'nin ise Türkiye'deki büyükelçilik ve konsolosluklarının dışında diğer ülkelerde yalnızca *temsilcilikleri* bulunmaktadır. Hâlihazırda KKTC'nin temsilciliklerinin bulunduğu Türk Cumhuriyetleri arasında sadece Azerbaycan ve Kırgızistan'dan söz edilebilir. Bunun dışında İslam ülkelerinden Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt, Pakistan ve Umman'da bulunan *temsilcilikler* de vardır.⁹ İsveç, Belçika, İngiltere, İsviçre, İtalya ve ABD gibi Batı ülkelerinde de temsilcilikleri bulunan KKTC'nin, Türk ve İslâm Dünyası ile gerektiği ölçüde etkileşim içerisine giremediği görülmüştür. Zira Türkiye dışında hiçbir Türk ya da İslâm ülkesinin KKTC'de ne bir *büyükelçiliği* ne de bir *temsilciliği* bulunmaktadır.

KKTC'nin tanınması stratejisinde hukuki anlamda bazı devletler tarafından tanınmanın sağlanamaması durumunda, tanınma imajı yaratacak sonuçlar almak hedeflenmektedir. Tanınma stratejisinin amacı sadece KKTC'nin tanınmasını sağlamak değil, esas olarak oluşturulacak algıyla, Rumları makul bir anlaşma imzalamaya zorlamaktır. Zira BM'nin ilgili kararlarından ve AB üyeliğinden aldığı güçle uzlaşmaz tavrını sürdüren Rum Yönetimi'nin uluslararası toplum tarafından desteklenen bir KKTC karşısında eli zayıflayacaktır. Bu bağlamda, KKTC'nin bazı devletlerde ve uluslararası örgütlerde temsilciliklerinin açılması ve uluslararası toplantılara en azından gözlemci statüsünde katılması bu imajın yaratılmasını sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, KKTC'de yabancı yatırımların, uluslararası ticaretin artırılması, hava limanlarına direkt uçuşların sağlanması ve turizmin geliştirilmesi de tanınma imajının oluşturulmasında etkili olacaktır.¹⁰

2006 yılında Rum Yönetimi'nin Katar'da büyükelçilik açması Türkiye'nin tepkisine yol açmıştır. Bu doğrultuda, Türkiye ile ilişkilerinin bozulmasını istemeyen Katar, KKTC'ye de büyükelçilik açma izni vermek zorunda kalmıştır. Ancak ilerleyen dönemlerde bu başarılı politika sürdürülememiştir. 2009 yılında Rum Yönetimi, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Endonezya, Küba, Brezilya ve Bulgaristan'da olmak üzere 6 büyükelçilik açarken,

⁸ Soyalp Tamçelik, "Türk Cumhuriyetleri Açısından KKTC'nin Tanınma Olgusu ve Esasları", 21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu, EkoAvrasya, Lefke, 2010, s. 169.

⁹ KKTC Dışişleri Bakanlığı, Dış Temsilcilikler, www.trncinfo.com/index.asp?page=220, (Erişim Tarihi 15.08.2011).

¹⁰ Atilla Sandıklı, "Yeni Kıbrıs Stratejisi: Tanınma", Bilge Strateji Dergisi, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 1 (2010) 2, s. 16.

KKTC'nin bu ülkelerde temsilcilikler açma yolunda benzer girişimleri olmuştur.

Oysa Rum Yönetimi, dış politikasını adeta KKTC'nin tanınmasına engel olma hedefi üzerine inşa etmiş ve KKTC'nin uluslararası alanda tanınması anlamına gelebilecek tüm gelişmelerin önünü kesmeye çalışmıştır. Her ülkenin dış politika hassasiyetlerine dikkat ederek yeni birtakım söylemler geliştirmiş ve her fırsatta KKTC'nin dış dünyadaki sesini kısma yönelik hareketlerde bulunmuştur. Örneğin, Kuveyt'te olduğu gibi kendisinin de bir zamanlar işgale uğradığını hatırlatarak bu ülke ile arasındaki yakınlığı artırmaya çalışmış, İsrail'le olan görüşmelerinde KKTC'yi Hamas'la kıyaslayarak terörist benzetmesi yapmıştır. Hatta daha da ileri giderek, KKTC'nin uluslararası toplum tarafından tanınmaması için yoğun faaliyetlerde bulunmuştur. Başkentlerinde KKTC'nin ticarî büro açmasına izin veren ülkeler, Rum yönetiminin baskıları sonucu, bu gelişmelerin KKTC'yi tanıma yolunda bir adım olarak görülmemesi gerektiğini açıklamışlardır.¹¹

2005 yılında Bakü-Lefkoşa arasında gerçekleştirilecek doğrudan uçak seferlerinin başlatılması için çeşitli girişimler yapılmış ancak Rumların AB vasıtasıyla Azerbaycan'ın karşısında durmaları sonucunda herhangi bir gelişme sağlanamamıştır. Benzer bir hadise 2007 yılında KKTC ile Suriye arasındaki feribot seferlerinin yeniden canlanması üzerine yaşanmıştır. Gazimağusa ve Lazkiye limanları arasında başlatılan seferler, KKTC'nin Türkiye dışında bir ülke ile ilk kez doğrudan deniz bağlantısı kurmasını sağlamıştır. Rum Yönetimi, bu seferleri de engellemeye çalışmış; Gazimağusa ve Lazkiye limanları arasındaki seferler hakkında Suriye Dışişleri Bakanlığından açıklama talep etmiş, AB'ye bu seferlerin yasadışı göçe sebep olduğu uyarısını iletmiştir. Ancak AB Komisyonu, Rum Yönetimi'ne Kuzey Kıbrıs limanlarına girme ve bu limanlardan yola çıkma konularının, BM ya da AB tarafından getirilen ticari ambargolar kapsamında olmadığı ve konunun ancak Rum Yönetimi ve Suriye'nin ikili ilişkilerini ilgilendirdiği cevabını vermiştir.¹²

Rum Yönetimi'nin KKTC'yi uluslararası toplumdaki soyutlayarak köşeye sıkıştırma politikası izlediği böylesi bir ortamda, KKTC'nin bir devlet olarak tanınmasının anlam ve önemi uluslararası hukukun ötesinde siyasi bir anlam kazanmıştır. KKTC'nin uluslararası kuruluşlar ve devletler nezdinde tanınmasına yönelik girişimlere ağırlık verilmesi, taraflar arasında kalıcı ve adil bir barış anlaşmasının tesisini kolaylaştıracaktır. Tanınma KKTC ve Türkiye üzerindeki baskıların hafiflemesini sağlayacak, görüşmelerin ve müzakerelerin zeminini değiştirecek ve Rum Yönetimi'nin daha yapıcı bir tutum sergilemesine neden olacaktır.¹³

¹¹ Ayman, s. 60.

¹² a.g.e., s. 61.

¹³ Sandıklı, s. 18.

Bu bakımdan, Türk Cumhuriyetleri ve İslam Dünyası ülkelerinin KKTC'yi tanınması Rum Yönetimi'nin elini zayıflatmakla kalmayacak, aynı zamanda KKTC'nin içinde bulunduğu yalnızlıktan kurtulmasını, geliştirilen ticari ilişkilerle ekonomik olarak canlanmasını ve uluslararası ortamda daha fazla kabul görmesini sağlayacaktır.

Türk Dünyası ve KKTC

KKTC'nin Türk Dünyası ile siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel iletişimde olması, istenilen ve özlenen bir politik davranıştır. Zira bu davranışın pek çok faydası vardır. Aslında “*akraba devletlere sahip olmak her ülke için önemlidir. Uluslararası ilişkilere hakim olan ‘güç dengesi’ olsa da, gücün önemli unsurlarından biri de yeryüzünde yalnız olmamaktır. Aynı ırka, ulusa, dile, dine, mezhebe, ideolojiye, kültüre vb. sahip olmak, o ülkeler için işbirliğinin ve ortak bir anlayışın kapılarını açar. Zira zor zamanlarda birbirlerine en çok yardım eden devletler, bu devletlerdir. [Aslında]her devlet,[kendine uygun]akraba devletler [topluluğunu] oluşturmaya çalışmaktadır. Bunun en güzel örneğini Anglo-Amerikan dünyası (ABD, İngiltere, Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda vd.) vermiştir.*”¹⁴

Türklerin de tarihin derinliklerine dayanan akraba toplulukları ve devletleri vardır. Özellikle Kafkasya ve Orta Asya bu konuda önemli bölgelerdir. Halen Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan'dan oluşan yedi bağımsız Türk devleti bulunmaktadır. Bağımsız olmayan devletlerle birlikte büyük bir *Türk Dünyası* vardır. Bu Dünya, uzun bir süre birbirinden kopuk kalmış, ancak Sovyetlerin dağılmasının ardından ortaya yeni imkânlar çıkmıştır. Özellikle bağımsız Türk Cumhuriyetleri arasında arzu edilen yakınlık ve iş birliği bugüne kadar yeteri derecede tesis edilememiştir. Bunun nedenleri incelediğinde, sorunun Kafkasya ve Orta Asya'daki ülkelerin uzun süre Sovyet etkisinde kalmasının yarattığı sıkıntılardan, Türkiye'nin bu konudaki bazı hatalı davranışlarından ve KKTC'nin tanıtımının yeteri kadar yapılamamasından kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır.¹⁵

1990'lara kadar Türk Dünyasının bağımsız devletleri, *Türkiye* ve *KKTC* olmuştur. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra oluşan yeni Türk Cumhuriyetlerini ilk tanıyanlar da yine Türkiye ile KKTC'dir. Fakat bu ülkelerin hiçbirisi, KKTC'yi tanımamışlardır. Türk Dünyasındaki devletler teker teker ele alındığında bu devletlerin uluslararası toplumda tek başlarına güçlü bir siyasi iradeye sahip olduklarını söylemek mümkün değildir. Zira bağımsızlıklarını geç kazanan bu devletler, kendi içlerinde yaşadıkları sıkıntıları aşabilmek, kurumsal varlıklarını tamamlayıp ülkelerindeki demokrasiyi yerleştirebilmek ve ekonomik anlamda kalkınabilmek için özellikle Batı ülkelerinin desteğine ihti-

¹⁴ Sedat Laçiner, “Orta Asya ve Türkiye”, USAK Stratejik Gündem, (Erişim Tarihi: 8.05.2005).

¹⁵ Kuloğlu, s. 7.

yaç duymuşlardır. Her ülkenin kendi içinde yaşadığı zorluklar Türk Dünyasının bir bütün haline gelmesini geciktirici bir etki yaratmıştır. Bu nedenle uluslararası güçlerin tepkisini çekmek istemeyen Türk Cumhuriyetleri, KKTC'yi tanıma noktasında uluslararası hukuk kurallarına bağlı kalmaya özen göstermişlerdir.

Ancak, Kıbrıs meselesi için söz konusu olan uluslararası hukuk kurallarına bakıldığında, *hukuki* ilkelerin *siyasi* yaklaşımların gölgesinde kaldığı görülmektedir. Kuzey Kıbrıs Türkleri, halkların kendi geleceğini tayini hakları uyarınca KKTC'nin bağımsızlığını ilan etmişlerdir. Zira KKTC, uluslararası hukuk normları çerçevesinde bir devletin, “devlet” olarak adlandırılabilmesi için gerekli olan “*ülke, insan topluluğu ve egemen-üstün otorite*”ye sahiptir.¹⁶ Ancak BM Güvenlik Konseyi, 1983 yılında aldığı 541 (1983) sayılı kararı ile KKTC'nin varlığını geçersiz saymış, KKTC'den bağımsızlık ilanını geri çekmesini istemiş ve tüm devletlerden Kıbrıs Cumhuriyeti dışında başka bir devleti tanımamalarını talep etmiştir.¹⁷ Konseyin 1984 yılında aldığı 550 (1984) sayılı kararda ise Türkiye ve KKTC arasında gerçekleştirilen büyükelçi atamaları ayrılıkçı hareketler olarak tanımlanıp geçersiz sayılmış ve geri çekilmesi istenmiştir. Aynı zamanda KKTC'nin tanınmaması çağrısı da yinelenmiştir.¹⁸

Devletlerarası hukukta bir devletin “devlet” olduğuna karar verebilecek herhangi bir oluşum bulunmadığı gibi bir devletin varlığının tanınmaması gerektiğini söylemeye muktedir bir uluslararası kurum da yoktur. Bu bakımdan BM'nin KKTC'yi tanımama kararı alması uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde açıklanabilecek bir durum değildir. Buna ek olarak, Avrupa Konseyi de KKTC'yi tanımayan bir karar olarak 1975 Helsinki Nihai Senedi'nin VIII. maddesi ile ortaya konulan self-determinasyon ve eşitlik hakkı ilkeleri ile ters düşmüştür.¹⁹

BM'nin dünyada en fazla geçerliliği olan uluslararası örgüt olduğu düşünülürse, Türk Cumhuriyetlerinin KKTC'yi tanıma konusunda çekimser kalmalarını uluslararası toplum tarafından dışlanma korkusu ile açıklamak mümkün olacaktır. Kuşkusuz ki, Rum Yönetimi'nin uzlaşmaz tavrının altında yatan en önemli nedenlerden biri, BM ve Avrupa Konseyi'nin almış oldukları kararların kendisine büyük bir güç sağlıyor oluşudur. Bu yolla uluslararası toplum tarafından göz ardı edilmeye ve ekonomik ablukaya daha fazla dayanamayan KKTC'nin direnci kırılmak istenmektedir.

¹⁶ Tamçelik, s. 172.

¹⁷ BM Güvenlik Konseyi 541 (1983) sayılı karar için bkz..

<http://www.un.org/Docs/scres/1983/scres83.htm>, (Erişim Tarihi: 14.09.2011).

¹⁸ BM Güvenlik Konseyi 550 (1984) sayılı karar için bkz... <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/487/80/IMG/NR048780.pdf?OpenElement>, (Erişim Tarihi: 14.09.2011).

¹⁹ Tamçelik, s. 173.

Türk Cumhuriyetleri arasında KKTC'yi tanıma yolunda en ciddi adım Azerbaycan tarafından atılmıştır. Her ne kadar 2000'li yılların ortalarına kadar ilişkiler soğuk denilebilecek bir düzeyde devam ettiyse de Annan Planı'nı izleyen referandum ilişkilerde ateşleyici bir rol oynamıştır. Referandum öncesinde, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev Türkiye'yi ziyaret etmiş ve dünya kamuoyuna, yapılacak olan referandumda Türklerin "evet", Rumların "hayır" demeleri durumunda KKTC'yi tanıma yoluna gideceklerini açıklamıştır. Ancak bu olumlu yaklaşım, Rum ve Yunan lobilerinin Azerbaycan'ı Karabağ kozunu kullanarak tehdit etmeleri üzerine kısa bir zaman içerisinde yok olmuştur. Yunanistan ve Rum Yönetimi, Azerbaycan ve Türkiye'yi açıkça Karabağ'ı tanımak, Karabağ ile doğrudan uçuşlar başlatmak ve daha ileri ekonomik ilişkiler geliştirmek söylemleri ile korkutmaya çalışmıştır. AB Komisyonu'nun dış ilişkilerden sorumlu üyesi Ferrero Waldner de Yunan ve Rum lobilerinin baskıları sonucunda, Azerbaycan'a, "KKTC ile ilişkilerini kesmesi gerektiğini, aksi halde AB'nin Azerbaycan'la olan ilişkilerini gözden geçirmek zorunda kalacağını" resmen açıklamıştır.²⁰ Bu durum karşısında Azerbaycan, KKTC'yi tanıma-yaya yönelik herhangi bir adım atamamış ve "KKTC pasaportlarını kabul edeceğiz" gibi diğer sözlerine de sadık kalamamıştır.²¹

Ne var ki Azerbaycan, KKTC'yi resmen tanımasa bile Annan Planı'yla birlikte ortaya çıkan yeni duruma göre KKTC ile gayri resmî ilişkiler kurmuştur. 2004 yılında Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde KKTC için gerçekleştirilen oylamaya, Karabağ'a örnek olabileceği gerekçesiyle katılmasa da Konsey'de Türkiye'ye destek olmaya çalışmıştır.²² Ayrıca, Haydar Aliyev'in 1992 yılında Nahçıvan Meclis Başkanlığı döneminde özerk Cumhuriyet parlamentosu, yetkilerinin dışına çıkarak KKTC'nin tanınması yönünde bir karar almıştır. Bu meclisin almış olduğu kararın hukuki bir geçerliliği bulunmamakla birlikte, Azeri halkının KKTC'yi tanımaya yönelik iradesini ortaya koyması bakımından anlamı büyüktür.²³

Kıbrıs Türk halkı, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'na göre "Cumhuriyetin Ortağı" ve "Halk" olarak uluslararası belgelerde kayıtlara geçmişken, Rumların adaya tümüyle hakim olma ülküleri doğrultusunda, yıllardır 'azınlık' haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda BM Güvenlik Konseyi ve Avrupa Konseyi, Kıbrıs Türklerini dünyadan *izole* edecek kararlar al-

²⁰ Turgut Turhan, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Azerbaycan İlişkileri", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 60 (2011) 1, s. 188.

²¹ Turhan, s. 192.

²² Necef Hasanov, "Azerbaycan, Karabağ İçin Örnek Olur Diye Oy Vermemiş", Zaman, 5 Mayıs 2004,

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=44920&keyfield=417A657262617963616E204BC4B16272C4B173>, (Erişim Tarihi: 7 Eylül 2011), s. 1.

²³ Turhan, s. 180.

miş olmalarına rağmen, benzer sorunlarda KKTC'ye yaptıkları dayatmalarla çelişen bir tavır sergilemektedirler.

Örneğin, Kıbrıs ve Kosova meseleleri karşılaştırıldığında ortaya çıkan resim şudur: Her şeyden önce iki mesele arasında tarihi ve hukuksal yönden benzerlikler bulunmaktadır. Kosova'da olduğu gibi Kıbrıs'ta da etnisite, dil ve din açısından iki farklı toplum bulunmaktadır. Çoğunluğun Ortodokslardan, azınlığın Müslümanlardan oluştuğu iki örnekte de etnik gruplar arasında sorunun *uluslararasılaşması* söz konusu olmuştur. Kosova'da yaşanan çatışmalar sonrasında NATO 1999 yılında bölgeye müdahale edip tarafları birbirinden ayırmış ve BM Güvenlik Konseyi'nin 1244 sayılı kararı ile nihai statünün tayinine kadar ara bir yapı kurulmuştur. Kıbrıs'ta ise ayrışma fiilen 1963'te başlamış ve 1974'ten itibaren Türkiye'nin müdahalesi ile resmi bir durum haline gelmiştir. İki taraf da müdahaleler için savaş terimini kullanmayıp [Türkiye Barış Harekâtı, NATO ise Müttefik Güçler Operasyonu (Operation Allied Force) terimini kullanır.], bunları insani müdahale temeline dayandırmaktadır.²⁴

İki sorun arasındaki bu benzerlik ve Kosova'da gelinen nokta dikkate alındığında, AB'nin iki konuya yaklaşımında çelişkili bir durum olduğu ortaya çıkmaktadır. 27 AB üyesi ülkeden 22'si Kosova'yı bağımsız bir ülke olarak tanımıştır. Aynı AB ülkeleri, Kıbrıs'ta adanın tamamını temsilen "*Kıbrıs Cumhuriyeti*"ni tanımakta, KKTC'yi ise tanımamaktadır. Buna karşın Kosova'da ayrılmayı savunan ve hatta teşvik eden ülkeler, Kıbrıs'ta tek devletli çözümden yana tavır koymaktadırlar.²⁵ İşte bu noktada Kıbrıslı Türklerin, uluslararası platformda kendilerine destek olabilecek akraba devletlere ihtiyacı vardır. Bu da ancak Türk topluluklarının birlik ve bütünlük içerisinde olabilmesi, tüm olanaklarını tek bir organizasyona aktarabilmesi ve Kıbrıs Türklerinin bu yapı içerisinde hak ettiği yeri alması ile mümkün olacaktır.

Günümüzde 7 Türk Devleti, 13 Özerk Türk Cumhuriyeti, 50 civarında Türk topluluğu bulunmaktadır ve toplam nüfusları da 300 milyondan biraz fazladır. Türkçe dünyada konuşulan 5. büyük dildir. Rusya Federasyonu'nun Pasifik kıyılarından başlayıp, Orta Asya, Kafkasya, Anadolu ve Trakya'yı aşmış, Orta ve Batı Avrupa'daki Türkler ve ayrıca az sayıda da olsa Kuzey Amerika'ya göç etmiş Türkler tarafından anadil olarak konuşulmaktadır.²⁶

Geldiğimiz noktada Türkiye, Balkanlar, Orta Doğu ve Kafkaslarda lider ülke konumuna yükselmiş, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan bağımsızlıklarını oturtmuş ve yeniden yapılanmalarını iyice tamamlamışlardır.

²⁴ Altuğ, s. 73.

²⁵ Kamer Kasım, "Kıbrıs'ta İki Devletli Çözüme Doğru", *Analist Dergisi*, (2011) 1, s. 4.

²⁶ Hikmet Eren, "Sunuş", 21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu, EkoAvrasya, Lefke, 2010, s. 9.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin etkisi ve desteğiyle, 2010 yılı içerisinde '*Türk Konseyi*' projesi imzalanarak faaliyete geçmiştir. '*Türk Dünyası*', Avrupa Birliği benzeri bir oluşum olarak Nahçıvan'da imzalanan bir anlaşma ile ülkeler arasında işbirliğini kurumsallaştırma iradesini ortaya koymuştur. Akabinde ise "*Türk Dili Konuşan Ülkeler Zirvesi*" 15 Eylül 2010 tarihinde İstanbul'da yapılmıştır. Bu bağlamda, Türk Devletleri arasında politik, ekonomik, ticarî, kültürel, sportif ve sosyal bağların kurumsallaştırılması yönünde ciddi adımlar atılmıştır.²⁷ Bunun yanında Türk devletlerinin katıldığı ve önemli görevlerde yer aldıkları uluslararası kuruluşların bulunması da *Türk Birliğine* önemli bir güç katacaktır.

Türk Dünyasındaki tüm bu gelişmeler, KKTC'nin dış politikası açısından da oldukça önemlidir. Güçlü bir Türk Dünyası'nın tüm dünya Türklerine olacağı gibi Kıbrıslı Türklere de faydası olacaktır. Bu bakımdan KKTC'nin Türk devletleri ile kuracağı ilişkinin sağlam temeller üzerine oturtulması önemlidir. Türk Cumhuriyetlerinin KKTC'yi tanıması, bu ülke halkları ile Kıbrıs Türk halkı arasındaki ilişkilerin artmasını ve bu ilişkilerin hukukî bir zemin kazanmasını; KKTC'nin Türk Cumhuriyetleri nezdinde dokunulmazlıktan ve yargı bağımsızlığından yararlanabilmesini; KKTC'nin kendi kamu işlemlerine, Türk Cumhuriyetlerinin iç hukuk gereği saygı göstermesini; KKTC'nin uluslararası sorumluluklarının artmasını ve küresel siyasete dahil olmasını; Kıbrıs meselesinin, yeni bir çehre kazanmasını; adadaki her iki halkın, egemen, eşit ve kendi kaderini belirleme haklarını elde etmelerini; meselenin çözümünde ciddi bir ivme kazanılıp, tarafların zaman kaybetmemesini sağlayacaktır.²⁸

Dolayısıyla Rum Yönetimi'nin KKTC ile uzlaşmaktan yana bir tavır takınmasını sağlamanın tek yolu barış anlaşmaları doğrultusunda gerçekleştirilen çabaların KKTC'nin tanınması yönündeki girişimlerle desteklenmesidir. Türk Dünyası tarafından kabul edilmiş ve benimsenmiş bir KKTC'nin uluslararası ortamda da daha çok saygı göreceği aşikârdır.

İşbirliği ve dayanışma yolundaki ilk önemli adım, 30 Ekim 2010'da Batı Trakya Türkleri, Kıbrıs Türkleri, Irak Türkleri ve Azerbaycan Türklerinin katılımı ile düzenlenen bir konferansla atılmıştır. Bu konferans, yapılacak yeni girişimler için de esin kaynağı olmuştur. İlerleyen dönemlerde Kazak, Kırgız, Özbek ve Türkmen topluluklarının da bu konferanslarda yer alması, Kıbrıslı Türklerin, Türk asıllı topluluklarla olan bağlarının güçlenmesini sağlayacaktır.

Özellikle Nahçıvan Anlaşması ile birlikte kurulması düşünülen organlar, KKTC'nin, CICA ve İKÖ gibi uluslararası örgütlerin içerisinde yer alması yönünde yeni kapılar açacaktır. Bu yüzdendir ki KKTC'nin, *Türk Dili Konuşan Ülkeler Zirvesi*'ne katılamaması, büyük bir eksikliktir. Dolayısıyla gelecek zirve için gerekli girişimlerin yapılması gerekecektir.

²⁷ Atun, s. 5.

²⁸ Tamçelik, s. 182.

Bunlara ek olarak, KKTC eski ismi “Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi (TÜRKSOY)” olan ve yeni ismiyle “Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı”nın da bir üyesidir. Bu Teşkilatın amacı Türk dili konuşan halklar ve ülkeler arasında dostane ilişkiler kurarak, ortak Türk kültürünü, dilini, tarihini, sanatını, gelenek ve göreneklerini araştırarak ortaya çıkarmak, geliştirmek, korumak, gelecek kuşaklara aktarmak ve kalıcı kılmaktır. Uluslararası ilişkilerde oluşan yeni dengeler göz önüne alındığında, bölge ve dünya çapında kültürel yapılaşmaların desteklendiği böylesi kuruluşların oluşturulmasının gereği ortaya çıkmaktadır.²⁹

KKTC’nin Türk Dünyası ile daha yakından temas kurabilmesi için her türlü *lobicilik* faaliyetlerinde bulunması ve kendisini açık bir şekilde tanıtabilmesi gerekmektedir. Bu noktada ise medya ve basın araçlarının etkin bir şekilde kullanılması hayati bir önem arz etmektedir.³⁰

Örneğin yapılan bir araştırmada, Kırgızistan’ın KKTC ile ilgili konulardaki algısının büyük oranda Sovyetler Birliği’nin dış politika yönlendirmesi ile şekillendiği ortaya konulmuştur. Bunun sebebi, Sovyetler Birliği’nin basın gücünü en iyi şekilde kullanarak, Kuzey Kıbrıs için dönüm noktası olan tarihlerde kamuoyunu kendi yaklaşımı doğrultusunda bilgilendirmiş olmasıdır.³¹

Tam tersi bir duruma örnek olarak Azerbaycan basınının KKTC ile ilgili yarattığı algı verilebilir. Azerbaycan resmi olarak KKTC’yi tanımış olmasa da, KKTC günümüzde Azerbaycan’da bağımsız bir devlet ve Türk Dünyasının doğal bir üyesi olarak algılanmaktadır. Azeri medyasında, Batı’nın KKTC konusunda haksız bir çifte standart uyguladığı, bu sorunun çözümünde KKTC ve Türkiye’nin en yakın destekçisinin Azerbaycan olduğu, ikili ilişkiler aşamasında KKTC’nin tüm Türk Dünyasının ve Azerbaycan’ın işbirliğine ihtiyacı olduğu gibi haberler vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra, KKTC’nin bağımsızlığının mutlaka tanınması gerektiği ancak uluslararası alanda Azerbaycan’ı *Karabağ* sorunu açısından zor duruma düşürecek adımlardan kaçınılmasının ehemmiyetine de önemle değinilmektedir.³²

Peki, Kuzey Kıbrıs’ta yaşayan insanların kaçınılmaz olarak kendini Türk ya da Müslüman olarak tanımlamaktadır? KKTC Dışişleri Bakanı Hüseyin Özgürkün, Uludağ Üniversitesi’nde gerçekleştirdiği konferans sırasında şöyle demiştir: “*Bizim yaptığımız resmi araştırmaya göre, 18 ile 70 yaşları arasındaki Kıbrıslı Türklere sorduk, kimlik bunalımınız var mı? Nerden geliyorsunuz? Yüzde*

²⁹ Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı, <http://www.turksoy.org.tr/TR/belge/1-73744/amaclari.html> (Erişim Tarihi: 21.09.2011).

³⁰ Atun, s. 8.

³¹ Elif Asude Tunca, “İmaj ve Algı Kavramları Çerçevesinde Kırgızistan’dan KKTC’ye Bakış”, 21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu, EkoAvrasya, Lefke, 2010, s. 279.

³² Rizan Genberov, “Azerbaycan Basınında KKTC”, 21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu, EkoAvrasya, Lefke, 2010, s. 567.

60'ı Osmanlı soyundan geliyoruz dedi. Bizler Osmanlı torunlarıyız ve büyük Türk ulusunun bir parçasıyız”³³

KADEM tarafından gerçekleştirilen anketin sonuçlarına göre, KKTC halkının %56.6'sı, kendisini aynı derecede “*Türk ve Kıbrıslı*” olarak görmektedir. %11.9'u ise sadece “*Türk*” olarak tanımlamaktadır. %8.4'ü ise “*Türk ve biraz Kıbrıslı*” olarak tanımlamaktadır. Bunların toplamında halkın %76.9'unun kendisini “*Kıbrıs'ta yaşayan Türkler*” olarak tanımladığı ortaya çıkmaktadır.³⁴

Türk devletlerinin siyasî ve ekonomik desteğini kazanmış bir KKTC'nin, bu devletlerin AB ile olan sınırı, AB'ye açılan kapısı, AB içerisindeki temsilcisi ve AB ile her türlü bağın kurulmasına olanak sağlayan güvenilir bir üyesi olma ihtimali yüksektir. Ancak Türk Cumhuriyetlerine KKTC'nin tarihini ve haklı çabasını daha iyi aktarmadan bu ülkelerden destek beklemek boşuna olacaktır. Unutulmamalıdır ki KKTC için Türk Dünyası ne kadar önemli ise Türk Dünyası için de KKTC o denli önemlidir.³⁵

İslâm Dünyası ve KKTC

Faruk Karaca'nın KKTC'de yaptığı anket çalışması sonucunda, ankete katılanların yüzde 48.9'unun kendilerini *Türk*, yüzde 15'inin *Kıbrıslı Türk*, yüzde 16.8'inin *Müslüman*, yüzde 11'inin *Osmanlı* ve yüzde 7'sinin ise *dünya vatandaşı* olarak tanımladıkları ortaya çıkmıştır. Kendisini *Osmanlı* olarak tanımlayanlarda dinî inanç boyutunda yüksek sayılabilecek skorlar ortaya çıktığı belirtilmektedir.³⁶

Peki, İslâm Dünyası, KKTC'yi ne kadar sahiplenmiştir? Özellikle Kıbrıs'ta yaşanan güç eşitsizliğinde İslâm Dünyası, KKTC'nin ne kadar yanında bulunmuştur?

Aslında İslâm Dünyasını tam anlamıyla bir “*dünya*” olarak tanımlamak henüz mümkün değildir. Çok sayıda bağımsız devlet olmasına karşın, bunların birçoğu fakir ve birbirleriyle işbirliği yapma yeteneğinden yoksun devletlerdir. Günümüzde en güçlü Müslüman devletler büyük oranda Orta Doğu'da bulunmakla birlikte, son dönemde yaşanan gelişmeler, özellikle Arap Baharıyla yaşanan halk ayaklanmaları, bölgenin daha da istikrarsızlaşmasına neden olmuştur.

³³ “Kıbrıs'taki 2 İngiliz Üssü Neden Tartışılmıyor?”, <http://www.analitikkbakis.com/NewsDetail.aspx?id=25435>, (Erişim Tarihi: 25.09.2011)

³⁴ “Kıbrıs Sorunu-Bilgi, Tutum ve Tercihler Raporu”, KKTC Dışişleri Bakanlığı, KADEM, 2011, s. 18.

³⁵ Atun, s. 9.

³⁶ “Kıbrıslı Türklerin Dini İnançlarını Sorguluyorlar”, 26 Mart 2011, <http://www.haberkibris.com/n.php?n=kibrisli-turklerin-dini-inanclarini-sorguluyorlar-2011-03-26>, (Erişim Tarihi: 7.09.2011), s. 1.

Özellikle Orta Doğu ile kurulan ilişkiler ve Orta Doğu'nun KKTC'ye olan yaklaşımı göz önünde bulundurulduğunda, Türk-Yunan ilişkilerinin gelişimi göz ardı edilmemelidir. Yunanistan, Türkiye ile arasındaki sorunlarda, uluslararası alanda elini güçlendirmek için Orta Doğu ülkeleri ile ilişkilerini yakın tutmaya özen göstermiş ve ticarî bağlarını kuvvetlendirmiştir.³⁷ Bununla birlikte Soğuk Savaş süresince Batı ekseninde bir politika izleyen Türkiye, bu ülkeler ile ilişkilerini bir anlamda ihmal etmiştir.

Türkiye'nin Batılı müttefikleri ile birlikte hareket etme odaklı bu çabası bazı konularda kendisi ile çelişecek davranışlar sergilemesine neden olmuştur. Bu davranışlar, Kıbrıs sorunu gibi hayati bir konuda İslam ülkelerinin desteğinin kazanılmasını engellemiştir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri Cezayir'in bağımsızlık sorunudur. Asya-Afrika devletlerinin (Bağılantısız Ülkeler) Cezayir'in bağımsızlığı konusunu BM'nin gündemine taşımak istemeleri üzerine, Türkiye konunun gündeme alınmaması yönünde oy kullanırken, Yunanistan Cezayir'in yanında yer almıştır. Bir diğer örnekte, Süveyş Krizi sırasında, Süveyş Kanalı'nın uluslararası bir komisyonun yönetimi altına konulmasını öneren "Dulles Planı"na Türkiye destek verirken³⁸, Yunanistan planın önerildiği Londra Konferansı'na dahi katılmamıştır.³⁹ Sonuç olarak, Yunanistan NATO üyesi olmasına rağmen her iki olayda da İslam ülkelerini desteklerken, Türkiye bu ülkelerin taleplerinin karşısında duran bir ülke durumuna düşmüştür. Bu politikaların bir sonucu olarak da 1960'larda Kıbrıs sorunu gündeme geldiğinde yalnızlığa itilmiştir.⁴⁰ Bu yüzden Türkiye, 1950'lerde izlediği Orta Doğu politikasını gözden geçirmek zorunda kalmış ve Arap ülkeleriyle yakınlaşma çabası içerisine girmiştir.

Bu çaba doğrultusunda, 1967'de Arap-İsrail savaşında Filistinliler ile Arapları desteklemiş, 1973'te bu politikayı devam ettirmiş, yine 1973'te ABD'nin İncirlik üssünü kullanarak İsrail'e yardım etmesine izin vermeyeceğini açıklamış, İsrail'le ilişkilerini kesme de Filistin Kurtuluş Örgütü'nü tanımış ve Camp David Antlaşması imzalandığında barıştan yana olduğunu ifade etmiştir. Bu gelişmelerin yaşandığı bir sırada, *Bağılantısızlar* tarafından gerçekleştirilen Lusaka Konferansı'na katılmış ve Arap ülkelerinin Kıbrıs Türklerinin haklarını koruması gerektiğini dile getirmiştir.

³⁷ Ayman, s. 62.

³⁸ Hiç şüphesiz, Türkiye'nin "Lozan Boğazlar Sözleşmesi"ni hatırlatan bu çözüm önerisine, ilk karşı çıkan ülke olması gerekirdi. Kendisinin rahatsız olduğu ve 1936'da Montreux Boğazlar Sözleşmesi ile değiştirdiği bir statünün Mısır'a dayatılmasına destek vermek çelişkili bir davranıştı. (Bkz. Mehmet Gönlübol vd., *Olaylarla Türk Dış Politikası*, Ankara, 1996, s. 314.)

³⁹ a.g.e., s. 280.

⁴⁰ Yunanistan tarafından 1965 yılında BM'ye getirilen Türkiye'nin Garanti Anlaşmasına dayanarak Kıbrıs'a müdahale kararının görüşüldüğü Genel Kurul'da, Türkiye'nin müdahale hakkının olmadığını savunan ülkeler arasında Müslüman ülkelerin de yer alması ve bazı Müslüman ülkelere de çekimsiz kalması dikkate değer bir durumdur. (Bkz. a.g.e., s. 493.)

1970'ler boyunca Türkiye, İslâm Konferansı Örgütü (İKÖ) ile ilişkilerini geliştirmiş ve bu örgütü, özellikle dış politika sorunlarında, destek arayışı için kullanabileceği bir platform olarak görmüştür. İKÖ, Kıbrıs konusunda olumlu bir tutum sergilemesine rağmen, üye devletlerin hiçbirinin KKTC'yi tanımaması hayal kırıklığına neden olmuştur.⁴¹

Aslında İKÖ bünyesinde, Kıbrıslı Türklerle ilgili olarak atılan ilk adım, Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin (KTFD) İKÖ toplantılarına, “*misafir*” statüsünde katılmasının kabul edilmesidir. Kıbrıslı Türklerin resmi heyetleri, 1976'dan itibaren *İKÖ Dışişleri Bakanları* toplantılarına, 1981 yılından itibaren ise *İKÖ Zirve* toplantılarına düzenli olarak katılmaya başlamışlardır.

Esasında, İKÖ nezdinde Kıbrıs'a ilişkin ilk karar 1976 yılında alınmıştır. Bu karara göre, Kıbrıs sorunu bir çözüme kavuşuncaya kadar, sorunun tartışıldığı uluslararası platformlarda Kıbrıs Türk temsilcilerinin Rum temsilcileri gibi eşit olmaları desteklenmiş ve bu temsilcilerin seslerini duyurabilmeleri için İKÖ toplantılarına davet edilmeleri sağlanmıştır.⁴²

KKTC'nin kurulmasından önce KTFD, 1978 yılında gerçekleştirilen 9. İslâm Dışişleri Bakanları Konferansı'nda “*Turkish Muslim Community of Cyprus*” adı altında İKÖ'ye *gözlemci* olarak katılmıştır. 1981 yılında düzenlenen 12. İDBK'dan itibaren, *gözlemci* statüsü aynı kalmakla birlikte, KTFD'nin İKÖ'de temsil edildiği isim “*Turkish Muslim Community of Kıbrıs*” olarak değiştirilmiştir. 1983 yılında ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilan edilmesinden sonra bu isimde herhangi bir değişiklik olmamıştır.

4-8 Ağustos 1991 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen 20. İDBK toplantısında, KKTC'nin gözlemci statüsü güçlendirilerek, İKÖ'nün tüm komite ve İslâm Kalkınma Bankası gibi bağlı kuruluşların çalışmalarına katılması sağlanmıştır. Buna rağmen KKTC, İKÖ'nün tüm faaliyetlerine katılma hususunda zaman zaman güçlükler yaşamıştır. Aynı konferansta “*Kıbrıs'ta durum*” başlıklı bir karar kabul edilmiş ve bu kararda, Kıbrıs Türk tarafının İKÖ'ye *tam üye olma talebinin* dikkate alınacağı kaydedilmiştir. Bu husus daha sonra 13-15 Aralık 1994 tarihlerinde Casablanca'da gerçekleştirilen 7. İslâm Zirve Konferansı ile 9-11 Aralık 1997 tarihlerinde Tahran'da yapılan 8. İslâm Zirve Konferansı'nda alınan kararlarda ve Nihaî Bildiri'de tekrar belirtilmiştir.

Dönemin KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, 10-12 Kasım 2000 tarihleri arasında Doha'da yapılan 9. İslâm Zirve Konferansı'nda “*Turkish Muslim Community of Kıbrıs*” isminin “*Turkish Republic of Northern Cyprus*” olarak değiştirilmesini talep etmiş ve bu konuda, İKÖ Genel Sekreteri ile İKÖ üyesi ülkelerin Devlet Başkanlarına birer mektup göndermiştir.⁴³

⁴¹ Gülperi Güngör, “Türkiye'nin Ortadoğu İle İlişkilerindeki Dönemlere Bir Bakış”, ORSAM, (Erişim Tarihi: 8.10.2011).

⁴² İKÖ, KKTC'nin İKÖ'deki Statüsü, s. 1.

⁴³ İKÖ, KKTC'nin İKÖ'deki Statüsü, s. 2.

15-18 Eylül 2003 tarihlerinde Cakarta’da İKÖ Parlamenterler Birliği (İKÖPAB-PUOCIM) İcra Komitesi 9. toplantısı gerçekleştirilmiş, bu toplantıda KKTC Cumhuriyet Meclisi’nin 2001 yılında yapmış olduğu müracaat doğrultusunda, İKÖPAB Konseyi’ne KKTC’nin İKÖPAB’a gözlemci statüsünde kabul edilmesinin tavsiye edilmesine karar verilmiştir. 9-10 Mart tarihlerinde Senegal’in Başkenti Dakar’da gerçekleştirilen İKÖPAB Üçüncü Genel Konferansı’nda KKTC *oybirliği* ile gözlemci üye olarak kabul edilmiştir.

9-12 Mayıs 2004 tarihleri arasında düzenlenen İKÖ Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantısı, Kıbrıs Rum tarafının Annan Planı’nı reddetmesinden sonra düzenlenmiş olması bakımından önemlidir. Bununla ilgili olarak Kıbrıslı Rumların, Kıbrıs Türklerini temsil etmeyeceği ve bundan böyle Kıbrıs Türk tarafının, İKÖ toplantılarına Annan Planı’ndaki adı altında katılacağı belirtilmiştir. Ayrıca İKÖ, Kıbrıslı Türklere yönelik izolasyonların kaldırılması için uluslararası camiaya çağrıda bulunmuştur. Bu karar 14-16 Haziran 2004 tarihleri arasında gerçekleştirilen 31. İslâm Dışişleri Bakanları Konferansı’nda da onaylanmıştır.⁴⁴ Kıbrıs’a ilişkin karar, Konferans sonunda yayınlanan İstanbul Deklarasyonu’nda da yer almıştır. Bu kararın 9. paragrafında 24 Nisan 2004 yılında düzenlenen referandum sonrasında ortaya çıkan durum gereği, Kıbrıslı Türklere uygulanan haksız tecridin sona erdirilmesi için önlemler alınması kabul edilmiş ve uluslararası camiaya da bu yönde hareket etmesi için çağrıda bulunulmuştur. Konferansta yayınlanan Nihaî Bildiri’nin Kıbrıs’a ilişkin bölümünde ise benzer çağrılara ve ifadelere yer verilmiştir.

28-30 Haziran 2005 tarihleri arasında Yemen’de düzenlenen ve İKÖ 32. Dışişleri Bakanları Toplantısı’na hazırlık mahiyetinde Cidde’de düzenlenen Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantısı’nda Kıbrıs konulu metinde “*Kıbrıs Türk Devleti*” ibaresine yer verilmiş ve söz konusu karar oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Dolayısıyla bu tarihten beri KKTC, İKÖ nezdinde “*Kıbrıs Türk Devleti*” ibaresi ile temsil edilmektedir.⁴⁵

Ancak bu olumlu gelişmelerin yanı sıra birtakım engellerin de ortaya çıktığını söylemek gerekmektedir. Örneğin, İKÖ Parlamentolar Birliği Beşinci Dönem Toplantısı’nın kapanış oturumunda Mısır, KKTC’nin sonuç bildirgesine devlet olarak girmesine itiraz etmiştir. İran temsilcisi de daha önceki toplantıların sonuç bildirgelerinde KKTC’nin devlet olarak geçmediğini ileri sürerek bu kararın çıkmasını engellemiştir. Sonuç bildirgesine Mısır’ın baskılarıyla konulan “*Kıbrıs Türk Toplumu*” ifadesi ise Türkiye, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Birleşik Arap Emirlikleri’nin itirazları ile kaldırılabilmektedir.⁴⁶

Son on yıllık Türk dış politikasına bakıldığında Türkiye’nin bölgede *yumuşak güç* oluşturma çabaları doğrultusunda “*komşularla sıfır sorun*” politi-

⁴⁴ OIC, “Resolutions on Cyprus”, Prime Ministry and Ministry of Foreign Affairs of Turkish Republic of Northern Cyprus, Lefkoşa, 2006, s. 66.

⁴⁵ İKÖ, KKTC’nin İKÖ’deki Statüsü, s. 3.

⁴⁶ Ayman, s. 60.

kası izlediği görülmektedir. Bu politikanın bir gereği olarak Türkiye, bölgedeki tüm aktörlere eşit mesafede olma ilkesini öne çıkarmıştır. Ancak zaman zaman Başbakan Erdoğan'ın "*dünyadaki 1.5 milyar Müslüman'ın temsilcisi*" olduğundan bahsedilmektedir. Bu düşüncüyü kuvvetlendiren bir faktör de Türkiye'nin, Kafkaslar, Balkanlar, Orta Doğu ve Kıbrıs gibi belli başlı bölgelerde, Azerilerin, Boşnakların, Filistinlilerin ve Kıbrıslı Türklerinin ve gayri-Müslimler karşısında da Müslümanların savunucusu konumunda olmasıdır. Bununla birlikte, Türkiye'nin resmi söylemi, Orta Doğu ile ilişkileri İslâmî birlik temelinde ve isteğe bağlı bir işbirliğine dayandırmaktır.

Başbakan Erdoğan, "*ortak bölge ve ortak coğrafya*"ya dayalı barışın ve ticaretin yayıldığı bir Orta Doğu'da, Türkiye'nin de paydaş olacağına altını çizmiştir. Kuşkusuz Türkiye'nin Orta Doğu ile ilişkileri ne kadar gelişirse, bu durum KKTC'nin o kadar yararına olacaktır. Zira Türkiye'nin Orta Doğu'da güçlenmesiyle birlikte, uluslararası platformda KKTC'ye olan desteğin de artması beklenmektedir.

Ambargo ve İzolasyonlara Karşı Türk ve İslam Dünyasının Rolü

KKTC'ye karşı uygulanan ekonomik ambargo ve izolasyonlar geçmişe nazaran bir ölçüde aşılmakla beraber günümüzde de devam etmektedir. Annan Planı doğrultusunda gerçekleştirilen referandum sırasında Kıbrıs Türkleri, Kıbrıs Rumları ile ortak yaşama iradelerini göstererek adada çözümü destekleyen taraf olduklarını kanıtlamışlardır. Buna rağmen, bu ambargo ve izolasyonlardan kurtulamamış, "*Kıbrıs Cumhuriyeti*" hükümetinin etki kontrol uygulayamadığı ve AB müktesebatının askıya alındığı bir Kıbrıs toprağı" olarak AB'ye dâhil olmaktan öteye geçememişlerdir.⁴⁷ AB, adada kesin çözüme ulaşmadan Rum tarafını kendi içine dâhil etmekle, referandum öncesi Türklere verdiği taahhütleri yerine getirecek siyasi bütünlükten de yoksun kalmıştır. Zira Rumlar KKTC'nin ekonomik olarak güçlenip kendine yeter hale gelmesini istemediklerinden, AB içerisinde konu ile ilgili atılabilecek olumlu adımlarda veto yetkilerini kullanmaktadırlar. Örneğin, AB tarafından onaylanan "Yeşil Hat Tüzüğü" çerçevesinde adanın kuzeyinde üretilen ve ambargo uygulanan malların Yeşil Hat üzerinden AB pazarına girebilmesi yönünde kolaylıklar sağlanmış olsa da Rum vetosu nedeniyle Mali Yardım Tüzüğü ile Doğrudan Ticaret Tüzüğü birbirinden ayrılmıştır. Bunun anlamı; adanın bir bütün olarak AB'ye dâhil edilmiş olmasına rağmen, kuzey kısmında AB müktesebatının askıya alınmış olmasıdır. Bu da Topluluk gümrük alanının bölgeyi kapsamadığı anlamına gelmektedir. AB ülkelerinin, kotaların ve gümrük vergilerinin uygulandığı bir ülke ile ticaret yapmayı tercih etmemesi bu bakımdan çok da şaşırtıcı değildir.⁴⁸

⁴⁷ "Kıbrıs Sorununa Alternatif Açılımlar: Çok Bileşenli Adım Modeli" Raporu, USAK, n.08-02, Ankara, 2008, s. 8.

⁴⁸ "Aslında pratikte adanın Kuzey Kesimi ile Rumlar hariç AB'nin hemen tüm diğer ülkeleri arasında hâlihazırda ticaret yapılmaktadır. AB üyesi devletler ile Kuzey Kıbrıs arasında 2006

“Doğrudan Ticaret Tüzüğü” nün onaylanması KKTC’ye tercihli ticaret rejiminden yararlanma hakkı sağlanması ve AB ülkeleri ile KKTC arasındaki ticari ilişkilerin taraflar için cazip hale gelmesi bakımından oldukça önemlidir. Ancak bu onay Rum vetosu nedeniyle gerçekleştirilememektedir.⁴⁹

Bu haksız uygulamalar nedeniyle Kıbrıs Türkleri, AB ülkeleri ile doğrudan ticari ilişkiler kuramadıkları gibi, spor takımları ve üniversiteleri de uluslararası etkinliklere katılamamaktadır. KKTC bayraklı gemiler Türkiye dışındaki ülkelere giderken T.C. bayrağı çekmek zorunda bırakılmaktadır. Ercan Havalimanı’na oldukça az sayıda uluslararası uçuş gerçekleştirilmekte, KKTC’ye gelen yabancı turistler Türkiye aktarmalı seyahat etmektedirler.⁵⁰ Bunun yanında, KKTC’den yurtdışına çıkmak isteyen kişiler ise T.C. ya da AB Pasaportu kullanmak zorunda kalmaktadırlar.

KKTC’nin dış ticaretinin büyük bir kısmı Türkiye ile gerçekleştirilmektedir. GKRY, AB üyeliğine geçmesinin ardından bu platformda KKTC’yi ekonomik olarak köşeye sıkıştırabilmek için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu nedenle KKTC, 2005 yılından itibaren Türkiye’ye daha da yaklaşmış ve Türkiye ile ticaret hacmini artırmıştır.⁵¹ KKTC’nin yıllara göre belirlenmiş dış ticaret verilerine bakıldığında Türk Cumhuriyetlerinin ve İslam ülkelerinin payının oldukça düşük olduğunu görmek mümkündür. Örneğin, KKTC’den Orta Asya ülkelerine ihracat yapılmazken, bu ülkelerden yapılan ithalat 2000 yılında 14 milyon dolar civarında olup, 2005 yılına gelindiğinde 50 milyon dolara yükselmiştir.⁵²

KKTC ile çoğunu Müslüman ülkelerinin oluşturduğu Orta Doğu ülkeleri arasındaki ticari ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda, bu ülkelerle gerçekleştirilen ithalat ve ihracatın toplam ithalat ve ihracat içerisindeki payının oldukça düşük olduğu görülecektir. 1977 ve 2008 yılları baz alındığında, KKTC’nin Orta Doğu’ya yaptığı ihracatın değeri 1,2 milyon dolardan 12,7

yılında 253.7 milyon dolarlık ticaret yapılmıştır. KKTC AB ülkelerine 9.7 milyon dolarlık mal ihraç ederken AB ülkelerinden 244 milyon dolar değerinde mal satın almıştır. İngiliz Ulaştırma Bakanlığı’nın da teyit ettiği üzere herhangi bir AB üyesi ülkenin bayrağını taşıyan bir geminin belirli bir devlete veya limana girmek için dünyanın herhangi bir yerinden izin almasına gerek yoktur. Limanı kullanmaya ilişkin herhangi bir BM yaptırımı veya ambargosu yoksa devletler ticaret için istediği limanı kullanabilmektedirler. Bu gerçeğe rağmen KKTC ile AB üyesi ülkeler arasında gerçekleşen ticaret hacminin düşük olmasının en önemli nedenlerinden biri, adanın kuzeyinde AB müktesebatının 10. Protokol gereği askıya alınmış olması nedeniyle KKTC’nin tercihli ticaret rejiminden yararlanamıyor olmasıdır” (Bkz. a.g.r., s. 11.)

⁴⁹ a.g.r., s. 12.

⁵⁰ “Cyprus: Six Steps Toward A Settlement”, Uluslararası Kriz Grubu, Lefkoşa/İstanbul/Brüksel, 2011, s. 17.

⁵¹ Serhan Şansal, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin Ekonomik Yapısı ve Türkiye ile Ekonomik İlişkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2007, s. 72.

⁵² Şansal, s. 73.

milyon dolara; Orta Doğu'dan yaptığı ithalatın değeri ise 3,4 milyon dolardan 49,4 milyon dolara yükselmiştir.⁵³

Unutulmaması gerekir ki ekonomik kalkınmasını tamamlamamış bir devletin siyasi ve sosyal alanlarda da başarılı olması güç olacaktır. Bu nedenle günümüzde küreselleşmenin yaşandığı böylesi bir konjonktürde, kültür ve çevre şartlarının kalkınma stratejilerindeki yerini en iyi şekilde kavramak ve bunu KKTC'nin Türk ve İslam Dünyası ülkeleri ile ilişkilerine yansıtma yerinde olacaktır. Bu bağlamda ticari ilişkilerin artırılmasının yanı sıra özellikle turizm faaliyetlerinin de önemi artmaktadır.

2010 ile 2011 Temmuz sonu dönemlerinde KKTC'ye gelen yolcu sayısında yüzde 7,6, yabancı ülkelere gelen toplam yolcu sayısında ise yüzde 30,4'lük artış yaşanmıştır. Yabancı ülkelere gelen turist profiline bakıldığında, 2011 yılının ilk 7 ayında geçen yıla göre Almanya'dan gelen turist sayısında yüzde 3, Hollanda'dan yüzde 2, İran'dan yüzde 3, Azerbaycan'dan yüzde 3, İtalya'dan yüzde 3,5, Rusya'dan yüzde 1 artış, buna karşılık İngiltere'den gelen turist sayısında ise kriz nedeniyle yüzde 12'lik bir düşüş yaşanmıştır.⁵⁴ Bu tabloda ön plana çıkan tek İslam ülkesinin İran oluşu, Türk Cumhuriyetleri ve İslam ülkelerinin, Batı ülkelerine kıyasla KKTC'ye karşı ilgisiz kaldıklarını gözler önüne sermektedir.

KKTC'nin önceki yıllardaki turizm göstergelerine göre, Azerbaycan, Özbekistan, Türkmenistan, Kazakistan ve Kırgızistan gibi Türk Cumhuriyetlerinden 2008 yılında KKTC'ye giriş yapan turist sayısı toplamda 9,127'dir. Bu rakam aynı yıl yalnızca Almanya'dan gelen turist sayısından daha azdır. Ancak ülke bazında değerlendirildiğinde rakamların yıldan yıla giderek artış gösterdiği göze çarpmaktadır. Örneğin, 2008 yılında Kazakistan'dan gelen yolcu sayısında 2006 yılına kıyasla yaklaşık 800 kişilik bir artış yaşanmıştır. İslam ülkelerinden gelen turist sayısı ise Türk Cumhuriyetlerine oranla daha fazladır. KKTC'ye en çok turist gönderen Müslüman ülkelerinin başında İran, Suriye, Suudi Arabistan ve Ürdün gelmektedir. Bu ülkelerin KKTC'ye olan coğrafi yakınlığı rakamlara olumlu şekilde yansımakta ve turist sayısında yıldan yıla artış gözlenmektedir. Örneğin, 2006 ve 2008 yılları arasında Suriye'den KKTC'ye giriş yapan turist sayısında yaklaşık %400'lük bir artış söz konusu olmuştur.⁵⁵ Kuşkusuz, bu durumun oluşmasında Gazimağusa ve Lazkiye limanları arasında başlatılan feribot seferlerinin etkisi büyüktür.

⁵³ Ekonomik ve Sosyal Göstergeleri için bkz... <http://www.devplan.org/Frame-tr.html> (Erişim Tarihi: 19.09.2011).

⁵⁴ Uğur İrtəm, "Turizmde Yüzler Gülüyor", 24.08.2011, <http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/5/news/122949/PageName/Ekonomi> (Erişim Tarihi: 20.09.2011).

⁵⁵ Devlet Planlama Örgütü, 2008 Yılı Makroekonomik ve Sektörel Gelişmeler, <http://www.devplan.org/Macro-eco/Bolum-2-2008.pdf>, s. 99. (Erişim Tarihi: 20.09.2011).

KKTC'nin turizmde 2011 yılının, 1974'ten beri ulaşılan en yüksek rakamlarla "rekorların kırıldığı yıl" olarak kayıtlara geçeceği kuvvetle muhtemeldir. Bu doğrultuda, 13 farklı ülkeden düzenlenen charter uçak seferleriyle ülkeyi ziyaret eden yabancı turist sayısında önemli bir artış sağlandığını ortaya koyan KKTC Turizm, Çevre ve Kültür Bakanı Ünal Üstel, benzer şekilde Arap ülkelerinden KKTC'ye turist getirmeye yönelik Charter seferler planlanmasının hedeflendiğini ortaya koymuştur. Ayrıca KKTC için Azerbaycan'ın önemli bir pazar olduğunu ve buradan ülkeye gelecek turist sayısını artırmak için girişimleri olduğunu ifade ederek, turizm fuarlarının bu bağlamda önemli olduğunu belirtmiştir.⁵⁶

Son dönemlerde Rum Kesimi'nin KKTC'nin tanınmasını engellemek amacıyla başvurduğu yöntemlerden biri de dünyaca ünlü sanatçıların Girne'de verecekleri konserlerin iptal edilmesini sağlamak olmuştur. Jennifer Lopez, Rihanna, Justin Timberlake ve Julio Iglesias gibi sanatçılar internet sayfalarına gelen protesto mesajları nedeniyle konserlerini iptal etmek zorunda kalmışlardır.⁵⁷ Rum ve Yunan lobileri, bu şarkıcıların adanın kuzeyine yapacakları ziyaretlerin, dünyanın pek çok yerinde KKTC'nin tanıtılmasına fayda sağlayacağı ve bunun tanınma yolunda önemli bir adım olarak değerlendirileceği endişesiyle bir karalama kampanyası başlatmış ve konserlerin engellenmesi için ellerinden geleni yapmışlardır.

Bu bağlamda, bu ambargoları delmenin ve KKTC'nin hukuken olmasa da fiili olarak tanınmasının yolu, Türk ve Müslüman Dünyasının kamuoylarında farkındalık yaratmaktan geçmektedir. Bu amaç doğrultusunda, öncelikle KKTC ile Türk Cumhuriyetleri ve İslam ülkeleri arasında doğrudan uçuşların gerçekleştirilmesi ve böylece toplumların kaynaşması sağlanmalıdır. "*Gidemediğiniz yer sizin değildir*" sözünden yola çıkacak olursak, KKTC'nin Türk ve İslam Dünyası ile direk ulaşım sağlayamadığı bir uluslararası ortamda, bu dünyaların gerçek anlamda bir parçası olması söz konusu olamayacaktır.

Ulaşım konusunda yaşanan sıkıntıların aşılması ikinci adımda siyasi kurumlar ile sivil toplum kuruluşları düzeylerinde işbirliği kurulmasını ve öğrenciler arasında kültürel projelerin geliştirilmesini kolaylaştıracaktır. Bu sayede gelecek kuşaklar arasında çok daha sağlam bir etkileşimin oluşması kuvvetle muhtemeldir.

Üçüncü adımda yapılması gereken ise taraflar arasındaki ticari ilişkilerin artırılmasıdır. Örneğin, Türkiye ile KKTC arasında, KKTC'nin yatırımcılar açısından cazip hale getirilmesini sağlamak amacıyla, mevcut ürünlerin hem

⁵⁶ "KKTC Turizm'de Patlama Yaşıyor", Usak Gündem, 11.08.2011, <http://www.usakgundem.com/haber/65778/kkct-turizm-39-de-patlama-ya%C5%9F%C4%B1yor.html> (Erişim Tarihi: 20.09.2011).

⁵⁷ "Julio Iglesias, Konserini İptal Etti", Radikal, 7.10.2010, <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1022591&Date=10.09.2011&CategoryID=81&Rdkref=6>, (Erişim Tarihi: 19.09.2011).

Türkiye'ye hem de Türkiye üzerinden üçüncü ülkelere ihraç edilmesini sağlayan ve aynı zamanda KKTC vatandaşlarının Türkiye'de geniş haklara kavuşturulmasını içeren ikili anlaşmalar imzalanmış ve çeşitli protokoller oluşturulmuştur. Türk Cumhuriyetleri ve İslam ülkeleri ile KKTC arasında da benzer şekilde anlaşmalar imzalanması ve protokoller oluşturulması, KKTC'nin ekonomik kalkınması açısından büyük önem arz etmektedir.⁵⁸

Son ancak en önemli adımda ise “uluslararası platformlarda, özellikle Türkiye'nin üyesi olduğu kuruluşların zirve toplantılarında izolasyonların kaldırılması ve ticari ilişkilerin artırılması yönünde kulis çalışmalarına hız verilmelidir. İslam Konferansı Örgütü (İKÖ), Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirvesi gibi örgütlerde destek arayışlarına devam edilmelidir. Bu ülkelerle ticari ve sosyal anlamda ilişkilerin artırılıp sağlamlştırılması, Rumların çözüm yönündeki iyi niyetlerini ispatlamaktan uzak kaldığı ileri bir aşamada, KKTC'nin ayrı bir devlet olarak tanınması yönündeki haklı gerekçelerin çok daha kolay anlatılabilmesine uygun zemini hazırlayacaktır. Söz konusu dönemde, BM kararlarının KKTC'yi ayrı bir devlet olarak tanımaması yönündeki çağrılarının şartlar gereği değiştirilmesi yönündeki baskıların yapılması için, bu ülkelerden yardım talep etmek çok daha kolaylaşacaktır.”⁵⁹

Sonuç

Günümüzde gelinen noktada, Türkiye'nin çözüm beklentilerinin oldukça uzak ihtimaller olduğu görülmektedir. 2011 yılı bitmeden KKTC ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi arasında bir anlaşmanın sağlanması ve 2012 yılı içerisinde yapılacak referandum ile *birleşik bir Kıbrıs'ın* AB Dönem Başkanlığı'na geçmesi yönündeki beklenti⁶⁰ gerçekleştirilememiştir. Uzlaşmaya yaklaşmak bir yana 23-24 Ocak 2012 tarihlerinde gerçekleştirilen Greentree görüşmelerinde de bir sonuca varılamamıştır.⁶¹ AB'nin Kıbrıs sorunu karşısındaki tarafsızlığını yitirdiği böylesi bir ortamda, Rum kesiminin çözümsüzlük yanlısı tavrı, AB'nin baskıcı üslubunun artmasına neden olmaktadır. Oysa Rumlar bir bedel ödeyeceklerine inanmadıkları müddetçe çözüme yanaşmayacaklardır. Annan Planı referandumunda yaşananlar bunun en iyi örneğidir. 2012 yılının ikinci döneminde Kıbrıs Rum Yönetimi'nin AB Dönem Başkanlığı'na geçecek olması ise durumu iyice karmaşık bir hale getirmektedir.

Kökleşmiş algıları ve kültürel kodları değiştirmek düşünüldüğü kadar kolay değildir. Zira Rum Ortodoks Kilisesinin Temmuz ayında Rumları karanlıkta bırakan patlamanın ardından elektrik ihtiyacının bir kısmının KKTC'den karşılanmasına dahi karşı çıkması, adada birleşme umutlarının kırılmasına se-

⁵⁸ Şansal, s. 69.

⁵⁹ “Kıbrıs Sorununa Alternatif Açılımlar: Çok Bileşenli Adım Modeli”, s. 43.

⁶⁰ Ömür Bilge, “Hedef 2012'de Referandum ve Birleşik Kıbrıs”, Hürriyet, 10.07.2011, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/18214556.asp>, s. 1, (Erişim Tarihi: 12.08.2011).

⁶¹ Yılmaz, Fatma. “Kıbrıs'ta Çözüm Yine Başka Bahara...”, *Usak Gündem*, 28.05.2012.

bep olmuştur. Bu durum adadaki sürecin iki-devletli bir yapıya doğru yöneleceği ihtimalini yükseltmektedir.⁶² Böyle bir konjonktürde oluşacak en iyi senaryoda bile KKTC'nin uluslararası destekçilere ihtiyacı olacaktır. Türk ve İslâm Dünyası tarafından kabul edilmiş bir KKTC, Türk ve İslâm Dünyası ile siyasî, ekonomik ve kültürel ilişkileri artmış bir KKTC, müzakere masasında çok daha güçlü ve etkili olacaktır.

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Türkiye'den Kıbrıs'a denizaltından döşenecek borularla su götürülmesi projesinin, 2013'te tamamlanacağını ve bu projeye '*Barış Suyu*' adı vereceğini açıklamıştır. Bu tip projelerin Kıbrıslı Türkler için anlamı büyüktür. Zira Türk ve İslâm toplumları ile Kıbrıs Türk halkı arasında benzer şekilde oluşturulacak dayanışmaların, Kıbrıs'ta ulaşılacak istenen barışa katkısı büyük olacaktır.

Bu bağlamda, KKTC'nin GKRY ile arasındaki güç eşitsizliğini giderebilmek ve Türk ve İslâm Dünyası'ndan destek görebilmek için yapması gerekenler, sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla bu ülkelerle ilişkilerini artırmak ve kitle iletişim araçlarını en iyi şekilde kullanarak kendisini doğru tanıtmaktır. KKTC'nin bu ülkeler tarafından daha net bir şekilde anlaşılması, uluslararası izolasyon ve ambargoların zaman içerisinde delinmesini sağlayarak KKTC'nin tanınması yolunda olumlu gelişmelere yol açacak ve GKRY karşısında güçlenmesini sağlayacaktır.

Kaynakça:

ATUN, Ata. "Türk Dünyasında KKTC'nin Yeri", *21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu*, EkoAvrasya Yayınları, Ankara, 2010.

AYMAN, S. Gülден. "Kıbrıs Sorununda Güç Eşitsizliği ve Koalisyon Arayışı", *Akademik Orta Doğu*, III (2008), s.53-66.

"BM Güvenlik Konseyi 541 (1983) Sayılı Karar", <http://www.un.org/Docs/scres/1983/scres83.htm>, (Erişim Tarihi: 14.09.2011).

"BM Güvenlik Konseyi 550 (1984) Sayılı Karar", <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/487/80/IMG/NR048780.pdf?OpenElement>, (Erişim Tarihi: 14.09.2011).

"Cyprus: Six Steps Toward A Settlement", *Uluslararası Kriz Grubu*, Lefkoşa/İstanbul/Brüksel, Şubat 2011.

EREN, Hikmet. "Sunuş", *21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu*, EkoAvrasya Yayınları, Ankara, 2010.

GENBEROV, Rizan. "Azerbaycan Basınında KKTC", *21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu*, EkoAvrasya Yayınları, Ankara, 2010.

GÖNLÜBOL, Mehmet vd., *Olaylarla Türk Dış Politikası*, Ankara, 1996.

GÜNAL, Altuğ. "Haklı Savaş Teorisi Çerçevesinde Kıbrıs ve Kosova Sorunları'nın Karşılaştırılması", *Journal of Cyprus Studies*, EMU, 2010, s.69-126.

GÜNGÖR, Gülperi. "Türkiye'nin Ortadoğu İle İlişkilerindeki Dönemlere Bir Bakış", *ORSAM*, 8.11.2011.

⁶² Özdem Sanberk, "Kıbrıs Sorununda Yeni Bir Sürece Doğru", *Analist Dergisi*, (Ağustos 2011), s. 4.

- HASANOV, Necef. “Azerbaycan, Karabağ İçin Örnek Olur Diye Oy Vermemiş”, *Zaman*, 5 Mayıs 2004,
<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=44920&keyfield=417A657262617963616E204BC4B16272C4B173>, (Erişim Tarihi: 07 Eylül 2011)
- KASIM, Kamer. “Kıbrıs’ta İki Devletli Çözüme Doğru”, *Analist Dergisi*, 2011/1.
- “Kıbrıs Sorunu-Bilgi, Tutum ve Tercihler Raporu”, *KKTC Dışişleri Bakanlığı KADEM*, 2011.
- “Kıbrıs Sorununa Alternatif Açılımlar: Çok Bileşenli Adım Modeli”, *USAK*, n.08-02, Ankara, 2008.
- “Kıbrıslı Türklerin Dini İnançlarını Sorguluyorlar”, 26 Mart 2011,
<http://www.haberkıbrıs.com/n.php?n=kibrisli-turklerin-dini-inanclarini-sorguluyorlar-2011-03-26>, (Erişim Tarihi: 07.09.2011)
- “Kıbrıs’taki 2 İngiliz Üssü Neden Tartışılmıyor?”, 28.04.2011,
<http://www.analitikkbakis.com/NewsDetail.aspx?id=25435>, (Erişim Tarihi: 25.09.2011)
- KKTC Dışişleri Bakanlığı, “Dış Temsilcilikler”,
www.trncinfo.com/index.asp?page=220, (Erişim Tarihi: 15.08.2011)
- KULOĞLU, Armağan. “KKTC’nin Stratejik Önemi ve Türk Cumhuriyetleri ile Dayanışma”, *Ekoenerji Dergisi*, (Ekim 2008) 22.
- KUTLAY, Mustafa. “Kıbrıs Cumhuriyeti AB Dönem Başkanı Olunca Türkiye Ne Yapacak?”, *Usak Gündem*, 22.01.2011.
- LAÇİNER, Sedat. “Orta Asya ve Türkiye”, *USAK Stratejik Gündem*, 8.05.2005.
- “Resolutions on Cyprus”, Prime Ministry and Ministry of Foreign Affairs of Turkish Republic of Northern Cyprus-IOC, Lefkoşa, 2006.
- SANBERK, Özdem. “Kıbrıs Sorununda Yeni Bir Sürece Doğru”, *Analist Dergisi*, (Ağustos 2011)
- SANDIKLI, Atilla. “Yeni Kıbrıs Stratejisi: Tanınma”, *Bilge Strateji Dergisi*, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 1 (2010) 2.
- ŞANSAL, Serhan. *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin Ekonomik Yapısı ve Türkiye ile Ekonomik İlişkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- TAMÇELİK, Soyalp. “Türk Cumhuriyetleri Açısından KKTC’nin Tanınma Olgusu ve Esasları”, *21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu*, EkoAvrasya Yayınları, Ankara, 2010.
- TUNCA, Elif Asude. “İmaj ve Algı Kavramları Çerçevesinde Kırgızistan’dan KKTC’ye Bakış”, *21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyumu*, EkoAvrasya Yayınları, Ankara, 2010.
- TURHAN, Turgut. “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Azerbaycan İlişkileri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60 (2011) 1, s. 175-196.
- Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı*, <http://www.turksoy.org.tr/TR/belge/1-73744/amaclari.html>
(Erişim Tarihi: 21.09.2011)
- YILMAZ, Fatma. “Kıbrıs Sorununun Avrupalılaştırma Süreci ve Muhtemel Çözüm Önerileri”, Sedat Laçiner, HacaliNecefoğlu ve Hasan Selim Özertem (ed.), *Türk Dış Politikası: Uluslararası III. Türk Dış Politikası Sempozyumu Tebliğleri*, USAK Yayınları, Ankara, 2009.
- YILMAZ, Fatma. “Kıbrıs’ta Çözüm Yine Başka Bahara...”, *Usak Gündem*, 28.02.2012.